

ใบกระท่อม มีฤทธิ์คล้ายฝิ่น

ร้อยไม้
พันยา

ไชยยง รุจจนเวท

เมื่อไม่นานมานี้ มีข่าวนักวิจัยญี่ปุ่น
จดสิทธิบัตรของสารออกฤทธิ์ใน
ใบกระท่อม ทำเอาหลายคน อุทานว่า
อีกแล้วหรือนี่ เอาต้นไม้อะไรมานะ
ผลประโยชน์ บ้างก็ว่า ต่อไปคงห้ามคนไทย
ใช้ใบกระท่อม บ้างก็ตำหนิรัฐบาลว่า มั่วแต่
ห้ามคนไทยปลูก แต่ปล่อยให้ต่างชาติมา
ขโมย ฟังๆ ดูก็น่าเชื่อถือดูละเอียด
แต่เรื่องจริงเป็นอย่างไร

กระท่อมเป็นไม้ยืนต้น มีถิ่นกำเนิดแถว
ไทย กัมพูชา มาเลเซียและใกล้เคียง ใบเดี่ยว
ขนาดฝ่ามือ ออกตรงข้าม ขอบใบหยักเป็น
คลื่น นอกจากเส้นใบที่เป็นแนวขนานชัดเจน
แล้ว ก็ไม่มีลักษณะอื่นใดโดดเด่นพอให้คน
ไม่รู้จักมาก่อนซ้ำได้ว่านี่ ต้นกระท่อม

ใบกระท่อมมีรสขม แต่เมื่อนำมาเคี้ยว
หรือต้มน้ำกิน ทำให้กระปรี้กระเปร่า มี
เรี่ยวแรงทำงาน บางคนเติมน้ำหวานหรือน้ำ
อัดลมสีดำ พอให้กลืนรสขม การเคี้ยว
หรือกินใบกระท่อมในลักษณะนี้ ชาวบ้าน
ที่คุ้นเคยกับต้นกระท่อม ไม่เห็นเป็นเรื่อง
แปลกอะไร ก็ไม่ต่างจากกินหมาก กินเมี่ยง

สารออกฤทธิ์ที่สำคัญในใบกระท่อม
ในขนาดเล็ก คือขนาดที่ชาวบ้านเคี้ยวกิน
มีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง
ทำให้ตื่นตัว หูตาสว่าง ไม่ง่วงซึม แต่ใน
ขนาดสูง เช่น เคี้ยวหรือกินในปริมาณมาก
มีฤทธิ์คล้ายฝิ่น กล่าวคือ ทำให้ทนต่อความ
ปวดเมื่อยได้ ทนงานหนัก สูญเสียสำหรับ
ชาวบ้านผู้มีประสบการณ์แล้ว ไม่อาจเห็นว่ามี
ดีอย่างไร

อย่างไรก็ตาม นับแต่มี พ.ร.บ.
พืชกระท่อม และ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ

เมื่อหลายสิบปีก่อนเป็นต้นมา การปลูก การ
เสพพืชกระท่อม ก็กลายเป็นสิ่งผิดกฎหมาย
ที่เคยเปิดเผยก็ต้องลักลอบ ที่เคยปลูกเคย
แบ่งปันกัน กลับต้องซื้อขาย ที่เคยเคี้ยว
เคยดื่ม ก็มีการดัดแปลง เดิมสารโนน นี้นั้น
เข้าไป เพื่อเสริมฤทธิ์ จากใบสด ใบแห้ง
ก็กลายเป็นผง เป็น เม็ด ถึงตอนนี้ กระท่อม
กลายเป็นยาเสพติดสมบูรณ์แล้ว

กระท่อมมีฤทธิ์เสพติดจริงหรือไม่
ตอบแบบถนอมหัวใจคนรักกระท่อม
ก็ต้องว่า เป็นเช่นเดียวกับหมาก เมี่ยง

นั่นแหละ ร่างกายคนเรานั้น เมื่อกินอะไร
หรือทำอะไรแล้ว เห็นว่าเป็นประโยชน์
สมองจะหลั่งสารเคมีชนิดหนึ่ง ทำให้รู้สึกดี
จึงต้องทำสิ่งนั้นอีก

การกินอาหารอร่อยหรือการร่วมประเวณี
เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน แต่การทำอะไร
ที่เกินพอดี หายสุดก็จะกลับเป็นโทษต่อ

ร่างกาย คนที่ชอบเล่นโทรศัพท์มือถือ
เสพติดหรือเปล่า คงตอบได้

การศึกษาทางเภสัชวิทยาของสาร
ออกฤทธิ์ในใบกระท่อม มีมานานหลายสิบปี

แต่การนำไปใช้ประโยชน์ยังอยู่ในขั้นเริ่มต้น
เปรียบได้กับอรุณรุ่งของวันเท่านั้น
การจดสิทธิบัตร ไม่ได้หมายความว่า
ผลประโยชน์เสมอไป

หากยังจำกันได้ หลายสิบปีก่อน นักวิจัย
ญี่ปุ่นเคยจดสิทธิบัตรการสกัดสารออกฤทธิ์
จากต้นแปะล้น้อยของไทย เพื่อผลิตเป็น
ยารักษาโรคแผลในกระเพาะอาหาร ครั้งนั้น
คนไทยก็โวยวายว่า ญี่ปุ่นฉกฉวยเอา
ภูมิปัญญาของไทยไปบังละ ขโมยต้นไม้
ของไทยบังละ บ้างก็หัวนกรงว่าละ

สารออกฤทธิ์
ที่สำคัญในไบกระท่อม
ในขนาดเล็ก มีฤทธิ์
กระตุ้นระบบประสาท
ส่วนกลาง ทำให้ตื่นตัว
แต่ในขนาดสูง
มีฤทธิ์คล้ายฝัน

ไม่สามารถใช้แปะล้น้อยเป็นยาได้

ผ่านมาหลายสิบปี ยาจากแปะล้น้อย
ที่ชื่อ เคลแนค ของบริษัทซังเกียว ไม่ได้
ทำเงินอย่างที่หลายคนคิด ยิ่งไปกว่านั้น
สิทธิบัตรดังกล่าวก็หมดอายุการคุ้มครอง
แล้ว จะมีผู้รักษาติดคนไหน สนใจผลิตยา
จากแปะล้น้อยบ้างไหมครับ

กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับ
สิทธิบัตรการประดิษฐ์ ทั้งของไทยและสากล
ล้วนไม่คุ้มครองการประดิษฐ์พืชหรือสาร
สกัดจากพืช ไม่มีใครอ้างสิทธิเป็นเจ้าของ

ต้นไม้ได้ แต่การอ้างสิทธิกระบวนการสกัด
หรือการใช้ประโยชน์ เป็นสิ่งที่ทั่วโลกยอมรับ
ว่า สมควรได้รับการคุ้มครอง ในระยะเวลา
จำกัด (20ปี) เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย

ในต่างประเทศ ไบกระท่อม ผงแห้ง
หรือแม้แต่สารสกัดจากไบกระท่อม อาจ
หาซื้อได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางออนไลน์
การเสกไบกระท่อมแบบพื้นบ้าน ไม่น่าเป็น
อันตรายนัก แต่ถ้ามีการสกัดหรือผสม
กับสารออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทชนิดอื่น
อาจส่งผลร้ายแรงจนถึงขั้นเสียชีวิตได้

เล่าเรื่องไบกระท่อมมายืดยาว เพียง
เพื่อนำเสนอข้อมูลในบางมุมมอง คนเป็น
ครูสอนหนังสืออย่างผมไม่บังอาจตัดสินว่า
อะไร ถูก หรือผิดกฎหมายหรือควร

คนที่ทำหน้าที่ชี้ถูกชี้ผิดมีอยู่แล้ว
ติดตามชมได้ทางทีวีทุกคืนวันศุกร์
ขอแนะนำ

ผศ.ไชยยง รุจจนเวท

ผู้เชี่ยวชาญด้าน

พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน

สำนักวิชา

แพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัย

แม่ฟ้าหลวง

ติดต่อ

chaiyong@mfu.ac.th